

Anna Sławęcka-Sztokman
Biblioteka Główna
Politechnika Krakowska
e-mail: literaa@gower.pl

MULTIMEDIALNY PROJEKT INTERNETOWY JAKO FORMA PRZEDSTAWIENIA OBIEKTÓW KULTURY

[MULTIMEDIA INTERNET PROJECT AS A FORM OF PRESENTATION OF CULTURAL OBJECTS]

Abstrakt: Autor komunikatu przedstawia swoje poglądy na funkcjonowanie obiektów kultury w Internecie i opisuje zalety tego sposobu funkcjonowania literatury i sztuki. Jako współtwórca multimedialnego projektu internetowego (międzynarodowego almanachu „Litera” <http://www.almanach.litera.prv.pl>) dzieli się własnym doświadczeniem w udostępnianiu utworów literackich, malarskich i muzycznych przez Internet. Autor komunikatu dochodzi do wniosku, że ten sposób docierania do odbiorcy jest bardzo skuteczny i stał się niezbędnym czynnikiem rozwoju kultury.

INTERNET – LITERATURA – MULTIMEDIA – PROJEKTY DIGITALIZACJI – SZTUKA

Abstract: The author presents her own opinions on the way cultural objects exist on the Internet and describes its advantages for literature and art. As a co-author of a multimedia Internet project (an international almanac “Litera” <http://www.almanach.litera.prv.pl>) she reports on her experiences in making literature, paintings and music accessible on the Internet. The author concludes that this way of reaching the audience is very effective and has become an indispensable factor of the development of culture.

ART. – DIGITAL PROJECTS – INTERNET – LITERATURE – MULTIMEDIA

*

* *

Wstęp

Biblioteki, jak również muzea i archiwa nie tylko przechowują obiekty kultury, książki czy obrazy, ale przede wszystkim udostępniają swoje zbiory mniejszemu lub szerszemu gronu czytelników i widzów. Od kilkadziesiąt lat jesteśmy świadkami rozwoju nowej formy przedstawiania dóbr kultury, która się pojawiła wraz z nową technologią. Internet dał możliwość wygodnego rozpowszechniania i wyszukiwania informacji, w tym dotyczącej sfery kultury. Ostatnio w tym procesie uczestniczy coraz więcej ludzi, którzy pragną zaprezentować światu swoje dzieła i tych, którzy z tymi dziełami chcą się zapoznać.

Biblioteka Główna Politechniki Krakowskiej od prawie sześćdziesięciu lat gromadzi, przechowuje i udostępnia swoim czytelnikom literaturę z dziedzin technicznych. Tak jak wiele innych bibliotek biblioteka posiada swoją witrynę internetową i pracownicy biblioteki dużo wysiłku wkładają w to, by była informacyjnie pełnym i estetycznie wyglądającym odzwierciedleniem tego, co biblioteka posiada. Razem z innymi bibliotekami można brać udział w projektach przedstawiających w Internecie ten czy inny fragment historii i kultury.

W trakcie pracy w tej bibliotece, miałam możliwość obserwacji procesu powstawania elektronicznej wersji katalogu oraz serwisu biblioteki. Strona internetowa naszej biblioteki była dla mnie praktycznie pierwszym wspaniałym doświadczeniem w dziedzinie wyszukiwania informacji w sieci komputerowej. W ciągu dziesięciu lat komputeryzacji Biblioteki Głównej Politechniki Krakowskiej udostępniając zbiory i pomagając czytelnikom wyszukiwać literaturę w katalogu elektronicznym, nauczyłam się swobodnie poruszać po zasobach internetowych, rozumiałam techniczne aspekty zagadnienia i przyzwyczaiałam się do istnienia nowych sposobów przedstawiania informacji o obiektach kultury.

Nowe możliwości

Bibliotekarz (również ten pracujący w bibliotece technicznej) z racji wykształcenia i zawodu interesuje się kulturą w szerokim rozumieniu tego słowa. Wiedza i umiejętności zdobyte w pracy spowodowały zainteresowanie technologiami internetowymi i ich zastosowaniem w dziedzinie przedstawiania zbiorów bibliotecznych lub muzealnych, jak również dzieł literatury i sztuki w ogóle. Możliwe, że jednym z czynników tego zainteresowania były coraz częściej powtarzane pytania użytkowników naszej biblioteki o możliwość znalezienia pełnotekstowej wersji elektronicznej podręczników, skryptów i czasopism. Zaczęłam podejmować próby wyszukiwania różnych interesujących mnie pozycji w Internecie.

W tym samym czasie kończyłam studia podyplomowe w zakresie informacji naukowej i pisałam pracę na temat wydawnictw ciągłych, rozpowszechnianych na nośnikach elektronicznych i w Internecie. Zbierałam dane dotyczące pierwszych prób stworzenia czasopism elektronicznych na przełomie lat 1970–1980. w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych i późniejszego rozwoju tego typu wydawnictw na całym świecie. Badacze tego zagadnienia zwracali uwagę przede wszystkim na to, że czasopisma elektroniczne są łatwym i precyzyjnym sposobem przekazywania informacji, do czego przyczyniały się niskie koszty związane z ich wydawaniem, niewątpliwe zalety gromadzenia informacji w jednym miejscu i zmniejszenie czasu dotarcia do informacji, zawartej w ich treści. Oczywiście, rozwój tego typu wydawnictw był bezpośrednio związany z postępem technicznym. Szybko odeszły w niepamięć czasopisma elektroniczne w postaci tekstów z linearną strukturą, stworzone przy pomocy prymitywnych edytorów w formacie ASCII. Ich miejsce zajęły dokumenty hipertekstowe mające bardziej skomplikowaną strukturę i pozwalające na szybkie wyszukiwanie oraz przejście pomiędzy fragmentami publikacji logicznie albo kontekstowo powiązanymi między sobą. Szerokie zastosowanie formatów hipertekstowych w połączeniu z rozwojem Internetu doprowadziło do rozwiązań multimedialnych, które dodały do tekstów czasopism elektronicznych obraz, dźwięk i nawet sekwencje wideo. Od samego początku swojego istnienia, wydawnictwa elektroniczne powstawały albo jako elektroniczne kopie wydawnictw tradycyjnych (posiadające odpowiednik drukowany na papierze), albo wyłącznie w postaci elektronicznej.

Sieć pełna zasobów

Lata 90. XX wieku zostały w pamięci jako okres gorących dyskusji w środowisku bibliotekarskim, dziennikarskim, na łamach prasy i wydawnictw naukowych na temat wypierania literatury drukowanej przez dokumenty elektroniczne. Obecnie nikogo już nie dziwią online wersje magazynów i dzienników, jak i setki pełnotekstowych bibliotek sieciowych. Czytelnicy, odwiedzający Bibliotekę Główną Politechniki w Krakowie już

wiedzą, że istnieje możliwość dotarcia do wydawnictw w wersji elektronicznej i z powodzeniem tę możliwość wykorzystują. Mogą, na przykład, wertować strony informacyjno-publicystycznego miesięcznika „Forum Akademickie” i wielu innych magazynów nie odchodząc od komputera.

Każdy kto posiada komputer z dostępem do Internetu, nie wychodząc z domu może nie tylko przeczytać gazetę, znaleźć potrzebną informację, ale również zwiedzić atrakcyjne miejsca na całym świecie, zobaczyć zabytki kultury i sztuki, odwiedzić biblioteki, sale koncertowe, muzea. Przykładem interesującej i dobrze wykonanej witryny internetowej może służyć strona Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” [Manggha (2005), dok. elektr.] i wiele innych.

Jak praca w bibliotece naukowej nauczyła mnie swobodnego poruszania się po stronach www, tak zamiłowanie do literatury pięknej i sztuki skierowało na drogę wyszukiwania tekstów literackich i dzieł sztuki w światowej sieci. Korzystając z polskich i zagranicznych serwisów wyszukiwawczych (Google, Alta Vista, Onet.pl, Yandex), docierałam do różnych zbiorów interesujących mnie obiektów. Były to strony internetowe prezentujące twórczość konkretnych autorów, strony periodyków poświęconych literaturze i sztuce oraz biblioteki elektroniczne zawierające nie raz olbrzymią ilość pozycji [PBI (2005), dok. elektr.].

Udział w projekcie internetowym

Obserwacja sposobów prezentacji dóbr kultury (przede wszystkim utworów literackich, malarskich i muzycznych) doprowadziły do powstania koncepcji projektu multimedialnego, łączącego w sobie cechy jak biblioteki, tak i wydawnictwa periodycznego.

Międzynarodowy multimedialny almanach internetowy „Litera” [Litera 2004, dok. elektr.] istnieje od października ubiegłego roku w dwóch wersjach językowych: polskiej i rosyjskiej, posiada również krótką adnotację w języku angielskim. Projekt został zainicjowany przez grupę współczesnych autorów – przedstawicieli różnych dziedzin literatury i sztuki. Są wśród nich twórcy już znani szerokiej publiczności oraz debiutanci. Różnorodność i szerokie spektrum środków wyrazu, wszechstronność i uniwersalność talentów są cechami charakterystycznymi dla autorów almanachu.

Zadaniem projektu jest prezentacja odmiennych gatunków i form sztuki współczesnej, zbliżenie różnych tradycji kulturowych oraz poszerzenie horyzontów intelektualnych i duchowych. Udowodnienie tego, że przestrzenie i granice nie mają władzy tam, gdzie króluje sztuka, sprzyjanie wzajemnej tolerancji narodów – oto misja godna twórcy, żyjącego w epoce dezintegracji, wojen i konfliktów. Nowoczesne środki techniczne umożliwiły zgromadzenie i przedstawienie dzieł autorów mieszkających w różnych krajach: w Polsce, w Niemczech, na Ukrainie i w Rosji.

Koncepcja almanachu „Litera” jako projektu internetowego, który dzięki swojej otwartości i operatywności umożliwia prawie na bieżąco udostępnianie obiektów kultury nieokreślonej liczbie odbiorców, powstała w wąskim gronie zaprzyjaźnionych twórców. Postanowili w ten sposób zaprezentować swoje własne dzieła. Na początku pracy nad projektem zostały sformułowane założenia jego struktury logicznej, wizualnej i nawigacyjnej jako strony internetowej z rubrykami odpowiadającymi tradycyjnemu wydawnictwu literacko-artystycznemu. W tej postaci almanach z pierwszymi publikacjami pojawił się w Internecie. W trakcie dalszych prac postanowiono zrezygnować z bardzo rozpowszechnionego obecnie „modelu periodycznego”, w którym treść strony internetowej wymienia się całkowicie co jakiś czas, a poprzednia jej wersja trafia do archiwum. Zamiast tego no-

we publikacje są sukcesywnie dodawane do treści odpowiednich rubryk. Taki sposób prezentacji materiału czyni z almanachu coś pośredniego pomiędzy magazynem elektronicznym, a zbliżonym do biblioteki elektronicznej zbiorem publikacji tekstowych oraz audiowizualnych.

Po kilku miesiącach istnienia projektu do koordynatora zaczęły nadchodzić pocztą elektroniczną utwory, autorzy których (prozaicy, dramatopisarzy, poeci, malarzy, muzycy z różnych krajów świata) wyrażali chęć uczestnictwa w almanachu „Litera”. Ponieważ almanach jest projektem niekomercyjnym, możliwość umieszczenia jakiegokolwiek dzieła sztuki zależy wyłącznie od jego wartości artystycznej. Zespół redakcyjny „Litery” składa się z profesjonalistów z różnych dziedzin sztuki, co zapewnia właściwe kryteria oceny, przyjęcia lub odrzucenia tego czy innego utworu.

Na stronie głównej almanachu umieszcza się na bieżąco informację o nowych publikacjach. Oprócz tego almanach posiada indeks autorów, umożliwiający przejście na strony autorskie, które w ramach projektu posiadają jego uczestnicy. Na tych stronach są zdjęcia, notki biograficzne oraz odnośniki do publikacji danego autora jak w almanachu, tak i na innych stronach internetowych, a także informacje bibliograficzne. W ten sposób projekt posiada jednocześnie cechy wydawnictwa periodycznego, biblioteki elektronicznej oraz zbioru stron internetowych poświęconych twórczości poszczególnych autorów.

Almanach ma przejrzysty, łatwy do nawigacji układ i ładny, estetyczny wygląd. Teksty literackie są ilustrowane, czasami przez samych autorów. W dziale malarstwa i grafiki obrazy są prezentowane jak w postaci zmniejszonych obrazków, tak i w wersji powiększonej. Utwory muzyczne są dostępne w formacie MP3 do bezpośredniego odsłuchania online lub ściągnięcia na komputer użytkownika.

Almanach „Litera” jest projektem „młodym” i jak żywy organizm znajduje się w ciągłym rozwoju. Jego otwarta i prosta struktura pozwala na łatwe rozbudowanie i doskonalenie. W perspektywie planuje się dalsze rozwijanie polskiej wersji almanachu, która w chwili obecnej oprócz utworów malarskich i muzycznych zawiera jedynie fragmenty tekstów literackich. Trwają poszukiwania właściwej drogi rozwoju dopiero powstającego działu publicystyki. W rubryce „Muzyka” oprócz nagrań planuje się w przyszłości publikować również partytury utworów muzycznych. Wszystkie dzieła malarskie będą zaopatrzone w szczegółowe opisy (wymiały; technika wykonania; z jakich zbiorów pochodzą; wystawy, na których były prezentowane). Jedną z najbardziej ważnych spraw bieżących jest stworzenie indeksu alfabetycznego tytułów publikacji. Ambitnym długoterminowym zadaniem pozostaje pełnowartościowa wersja w języku angielskim, co niewątpliwie poszerzy grono odbiorców, jak również i autorów nadsyłających swoje utwory.

Wnioski

Z analizy statystyki prowadzonej przez automatyczny licznik zainstalowany na stronach almanachu wynika, że od października 2004 do lutego 2005 strony almanachu były przeglądane prawie 8000 razy przez użytkowników z różnych krajów świata, takich jak: Polska, Rosja, Ukraina, USA, Niemcy, Izrael, Litwa, Wielka Brytania, Kanada, Austria, Nowa Zelandia i inne (kraje są podane według częstotliwości odwiedzania stron). Te dane, jak również listy nadesłane przez odwiedzających oraz zapisy pozostawione w księdze gości świadczą o tym, że projekt cieszy się powodzeniem i jest bardzo skutecznym narzędziem docierania do czytelników, widzów i słuchaczy na całym świecie.

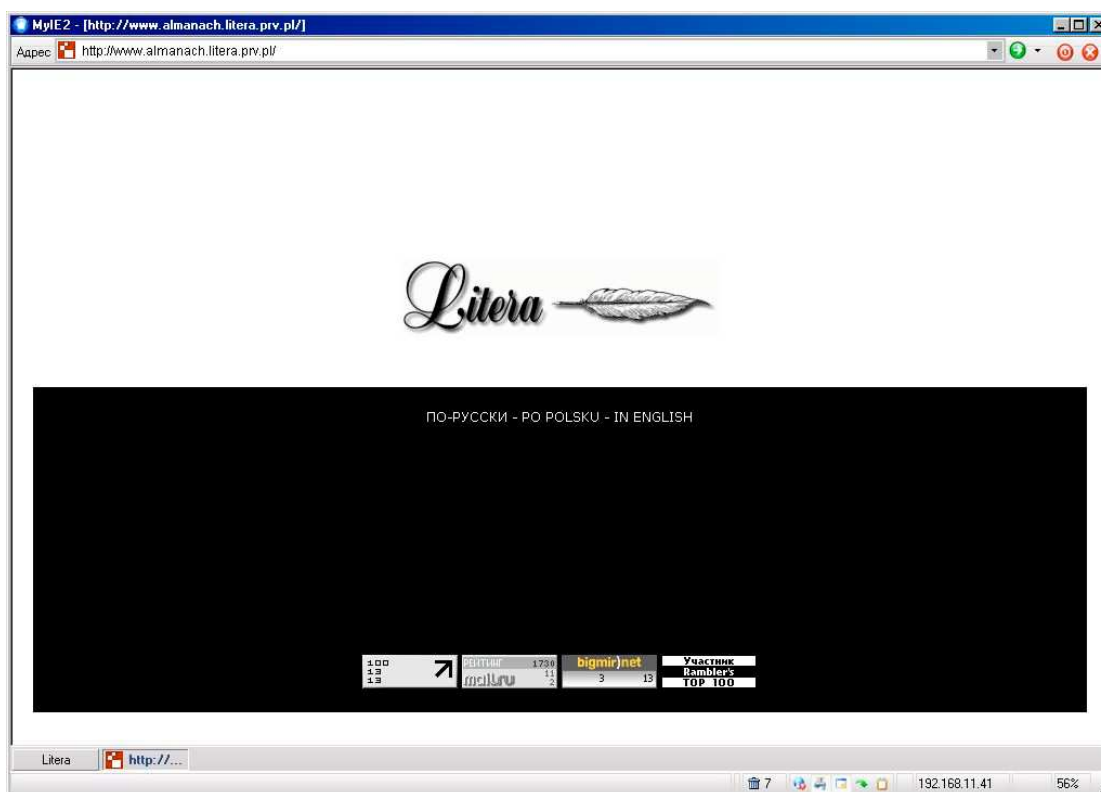
Umieszczenie dzieł sztuki na stronach wydawnictw internetowych jest dla współczesnych twórców nie tylko celem samym w sobie, lecz również rodzajem promocji, bez której w XXI wieku trudno jest funkcjonować. Na przykładzie almanachu „Litera” widzimy, jak skuteczny sposób rozpowszechniania informacji o obiektach kultury daje nam Internet. Jako współautor projektu internetowego dążę do tego, aby dotrzeć do jak największego grona odbiorców, zapewniając jak najlepszy poziom artystyczny i najwyższą jakość przekazu. Byłam jednym z pomysłodawców almanachu i stale uczestniczę w procesie wyszukiwania i opracowania informacji dla jego potrzeb. Jestem świadkiem tego, jak z kameralnego projektu powstaje skutecznie funkcjonujący i ciągle poszerzający się zbiór oryginalnych obiektów kultury.

Koszty utrzymania almanachu nie są wielkie, natomiast korzyści dla odbiorców – oczywiste. Uczestnictwo w takim projekcie daje satysfakcję ze świadomości, że każdy mieszkaniec Krakowa, Kijowa lub Bostonu, który natrafił w sieci na stronę almanachu „Litera” i znalazł tam coś dla siebie, może nawet codziennie podziwiać fascynujące go obrazy, słuchać ładnej muzyki, czytać opowiadania lub wiersze albo drukować teksty i czytać je już w wersji papierowej. W dzisiejszym ciągle i dynamicznie zmieniającym się świecie niewątpliwą zaletą takiej formy rozpowszechniania informacji jest także możliwość stałej aktualizacji treści przez autorów jak również swobodnego wyboru i przełączania się z jednego obiektu na inny przez odbiorcę. Dlatego uważam, że przyszłość należy do takiej właśnie formy prezentacji obiektów kultury.

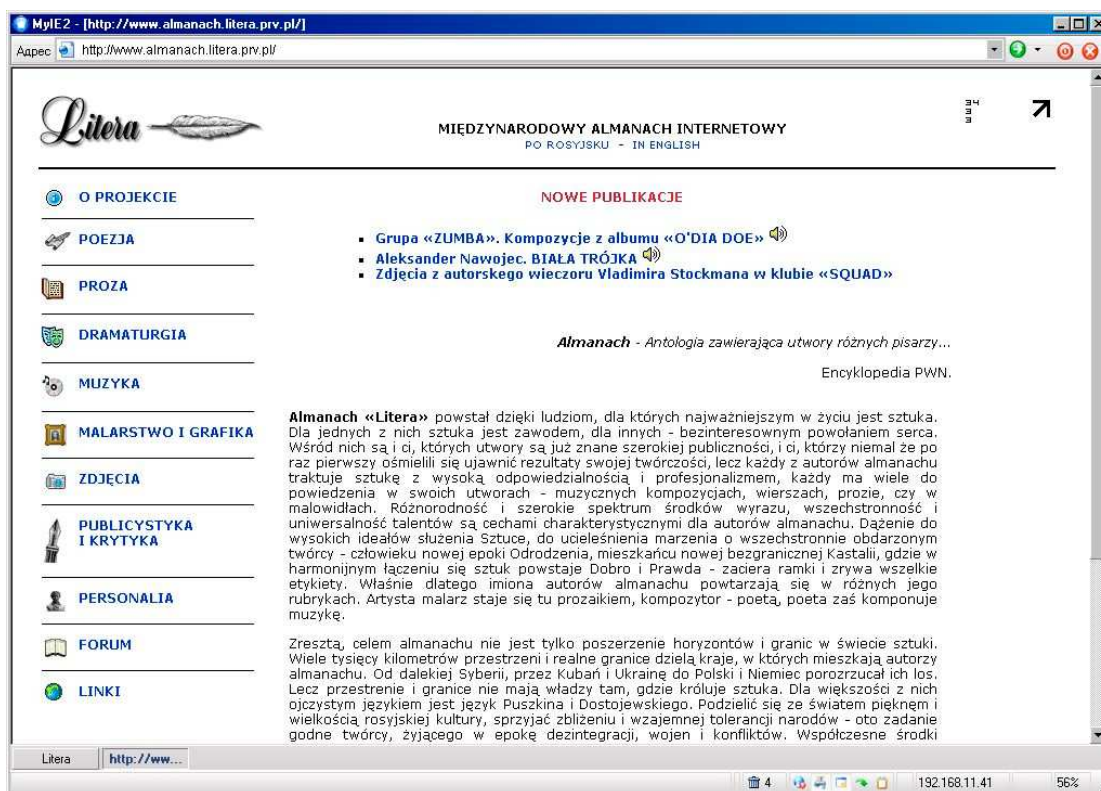
Wykorzystane źródła i opracowania

- Dobrzyńska-Lankosz, E. [dok. elektr.] (2003). Polska Biblioteka Internetowa. EBIB *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 7 (47), <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/lankosz.php> [odczyt: 30.04.2005].
- Gawarecki, W. [dok. elektr.] (2004). Lista polskich czasopism elektronicznych oraz elektronicznych odpowiedników periodyków drukowanych, <http://bilon.miks.uj.edu.pl/archiwum/czasopisma/pol.html> [odczyt: 30.04.2005].
- Górska, M. [dok. elektr.] (2003). Książka on-line. Próba objaśnienia zjawiska. EBIB *Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy* nr 7 (47), <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/gorska.php> [odczyt: 30.04.2005].
- Litera [dok. elektr.] (2004). Litera. Międzynarodowy almanach internetowy, <http://www.almanach.litera.prv.pl> [odczyt: 30.04.2005].
- Manggha [dok. elektr.] (2005). Manggha. Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej, <http://www.manggha.krakow.pl/> [odczyt: 30.04.2005].
- Pindłowa, W. (1985). Elektroniczne czasopisma i systemy elektronicznego rozpowszechniania dokumentów. *Przegląd Biblioteczny* nr 2, s. 227–238.
- PBI [dok. elektr.] (2005). Polska biblioteka internetowa, <http://www.pbi.edu.pl/> [odczyt: 30.04.2005].

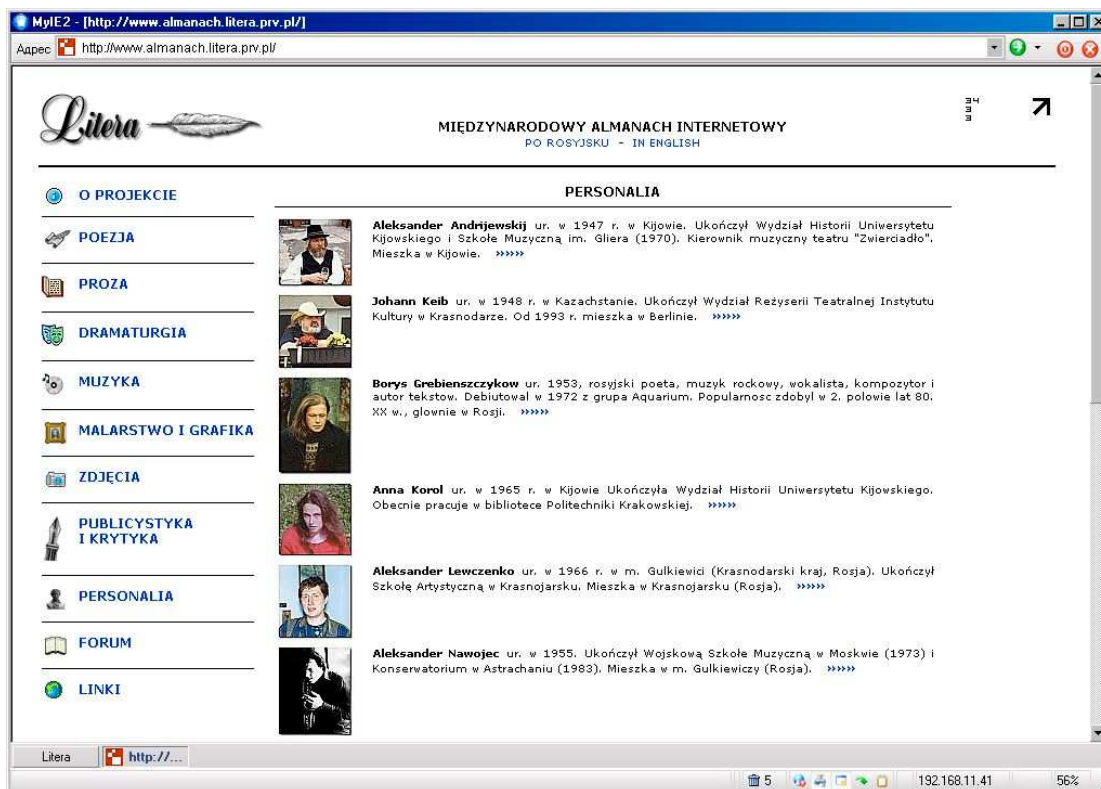
1. Almanach „litera”. Strona główna <http://www.almanach.litera.prv.pl> 19.01.2005

2. Almanach „Litera”. Menu główne <http://www.almanach.litera.prv.pl> 19.01.2005

3. Almanach „Litera”. Indeks autorski <http://www.almanach.litera.prv.pl> 19.01.2005

4. Almanach „Litera”. Strona malarstwa i grafiki <http://www.almanach.litera.prv.pl> 19.01.2005

